

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU

z dnia 12 października 1994 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w odkrywkowych zakładach górniczych.

Na podstawie art. 78 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Rozporządzenie obowiązuje przedsiębiorców oraz pracowników zatrudnionych w ruchu odkrywkowych zakładów górniczych, zwanych dalej „zakładami górniczymi”.

2. Rozporządzenie ma odpowiednie zastosowanie do osób nie wymienionych w ust. 1, jeżeli wykonują one prace lub przebywają w zakładzie górniczym.

3. W razie prowadzenia w zakładach górniczych podziemnych wyrobisk górniczych oraz robót wiertniczych, do robót tych stosuje się odpowiednio przepisy o prowadzeniu ruchu w innych rodzajach zakładów górniczych, jeżeli rozporządzenie nie stanowi inaczej.

§ 2. Zakład górniczy, w którym stwierdzono lub przewidyje się występowanie zagrożeń, powinien mieć opracowany plan akcji ratowniczej dla bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego oraz na wypadek powstania zagrożenia życia i zdrowia załogi, w szczególności na skutek pożaru, powstania osuwisk, wdarcia się wody do wyrobisk oraz zagrożenia gazowego lub pyłem szkodliwym dla zdrowia.

§ 3. Szczegółowe zasady opracowywania planu akcji ratowniczej, prowadzenia akcji ratowniczej oraz organizacji ratownictwa górniczego określają odrębne przepisy.

§ 4. Za prawidłową organizację i prowadzenie ruchu zakładu górniczego odpowiedzialny jest kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 5. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego wykonuje swoje obowiązki przy pomocy podległych mu osób kierownictwa ruchu oraz osób dozoru ruchu.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest ustalić zakresy działania poszczególnych działów ruchu oraz służb specjalistycznych zakładu górniczego.

3. W zakresach działania, o których mowa w ust. 2, należy określić sposób koordynacji robót wykonywanych przez poszczególne działy ruchu i służby specjalistyczne oraz robót wykonywanych przez pracowników innego podmiotu gospodarczego, a także sposób używania maszyn zakładu górniczego i nadzoru nad tymi robotami.

§ 6. 1. Każda osoba kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego zobowiązana jest do przestrzegania ustalonego dla niej na piśmie i zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego zakresu czynności, szczegółowo określającego jej obowiązki, uprawnienia i zakres odpowiedzialności.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest spowodować doręczenie zakresów czynności, o których mowa w ust. 1, za pokwitowaniem odbioru.

§ 7. 1. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu obowiązane są tak prowadzić i organizować prace, aby zapewnione było bezpieczeństwo ludzi i ruchu zakładu górniczego, oraz pouczać pracowników o zasadach bezpiecznego wykonywania pracy.

2. Wszystkie obsadzone stanowiska pracy muszą być na każdej zmianie kontrolowane przez osobę dozoru ruchu.

§ 8. 1. W zakładzie górniczym powinna być zorganizowana dyspozytorska służba ruchu.

2. Organizację i obsadę służby dyspozytorskiej ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

3. Organ państwowego nadzoru górniczego może w uzasadnionych przypadkach zwolnić przedsiębiorcę od obowiązku zorganizowania służby dyspozytorskiej.

§ 9. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest wyznaczyć pisemnie osobę kierownictwa lub osobę dozoru do nadzoru nad prowadzeniem ruchu zakładu górniczego na danej zmianie.

2. Niezależnie od przepisu ust. 1 kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest ustalić zasady nadzoru dla zakładów górniczych na zmianach nie obsadzonych w dni wolne od pracy.

§ 10. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego powinien określić stanowiska i miejsca pracy, dla których należy opracować instrukcje bezpiecznego wykonywania pracy.

2. W instrukcjach, o których mowa w ust. 1, należy określić sposoby wykonywania pracy, z uwzględnieniem zagrożeń występujących przy wykonywaniu poszczególnych prac.

3. Kierownicy działów ruchu zakładu górniczego zatwierdzają instrukcje, o których mowa w ust. 1, i obowiązani są, za pisemnym potwierdzeniem, zapoznać pracowników z ich treścią.

§ 11. 1. Przedsiębiorca i inny podmiot przystępujący do wykonywania robót związanych z ruchem zakładu górniczego powinni szczegółowo określić na piśmie podział obowiązków w celu zapewnienia bezpiecznych warunków pracy i koordynacji robót.

2. Wykonując obowiązki, o których mowa w ust. 1, należy w szczególności uwzględnić:

- 1) współpracę osób kierownictwa i dozoru ruchu,
- 2) sposób przeszkolenia pracowników wykonujących roboty w zakresie obowiązującego w zakładzie górniczym porządku i dyscypliny pracy, przepisów bezpiecznego prowadzenia ruchu, występujących zagrożeń, zasad łączności i alarmowania oraz zgłaszania wypadków i zagrożeń,
- 3) ustalenie zasad i warunków dostawy materiałów, urządzeń, sprzętu i dokumentacji techniczno-ruchowej.

§ 12. Przedsiębiorca obowiązany jest do sporządzania i uzupełniania niezbędnej dokumentacji prowadzenia ruchu zakładu górniczego.

§ 13. 1. W ruchu zakładu górniczego zatrudnieni mogą być wyłącznie pracownicy spełniający wymagania określone dla osób wykonujących danego rodzaju roboty i czynności.

2. Dopuszczenie pracownika do wykonywania w ruchu zakładu górniczego czynności wymagających szczególnych kwalifikacji dozwolone jest jedynie po uprzednim stwierdzeniu posiadania tych kwalifikacji.

§ 14. W zakładzie górniczym wolno zatrudniać jedynie osoby, które zostały uznane w wyniku badań lekarskich oraz innych wymaganych badań za zdolne do wykonywania danego rodzaju pracy.

§ 15. Osoby przyjęte do pracy mogą być dopuszczone do pracy w ruchu zakładu górniczego wyłącznie po odbytych przeszkoleniu teoretycznym i praktycznym w zakresie bez-

pieczeństwa i higieny pracy, bezpieczeństwa pożarowego oraz przygotowaniu przez osoby dozoru ruchu w zakresie prawidłowego wykonywania danego rodzaju pracy.

§ 16. 1. Wstęp do zakładu górniczego osobom nie upoważnionym jest zabroniony.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego określi miejsca i stanowiska pracy, na których obowiązuje użycie hełmów ochronnych.

§ 17. 1. W zakładzie górniczym należy prowadzić ewidencję osób, stosując odpowiedni system rejestracji osób zatrudnionych na każdej zmianie.

2. Pracownicy zakładu górniczego obowiązani są posiadać przy sobie znaczek kontrolny lub inny identyfikator i okazywać go na żądanie osób kierownictwa i dozoru ruchu lub osób uprawnionych do przeprowadzania kontroli.

§ 18. Obiekty budowlane oraz maszyny i urządzenia zakładu górniczego należy eksploatować zgodnie z dokumentacją techniczną lub eksploatacyjną i stale utrzymywać w takim stanie, aby nie stwarzały zagrożenia dla ludzi lub ciągłości ruchu oraz były wykorzystywane w sposób zgodny z ich przeznaczeniem.

§ 19. Za prawidłowe korzystanie z obiektów budowlanych, maszyn i urządzeń technicznych znajdujących się na terenie zakładu górniczego odpowiedzialny jest podmiot gospodarczy z nich korzystający.

§ 20. Wprowadzenie jakichkolwiek zmian w konstrukcji nośnej, zawiesiach, rozmieszczeniu przeciwciężarów oraz rozszerzenie zakresów działania wyłączników krańcowych w maszynach i urządzeniach jest dozwolone tylko za zgodą kierownika ruchu zakładu górniczego, wydaną na podstawie dokumentacji producenta.

§ 21. 1. W zakładzie górniczym należy prowadzić dokumentowane kontrole stanu technicznego i sposobu wykorzystania obiektów, maszyn i urządzeń, w postaci okresowych badań i przeglądów.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego ustala częstotliwość, zakres oraz sposób przeprowadzania badań i przeglądów okresowych, w zależności od rodzaju obiektu, maszyny lub urządzenia.

§ 22. Stanowisko pracy, na którym ruch został wstrzymany na skutek zagrożenia bezpieczeństwa pracy, można uruchomić po stwierdzeniu przez osobę dozoru ruchu usunięcia tego zagrożenia.

§ 23. Nie wolno usuwać urządzeń i instalacji ochronnych, a także używać ich niezgodnie z przeznaczeniem ani samowolnie wyłączać. W razie uszkodzenia tych urządzeń i instalacji, należy niezwłocznie doprowadzić je do właściwego stanu, stosując w tym czasie inne odpowiednie zabezpieczenia.

§ 24. 1. Na oddanie do ruchu następujących podstawowych obiektów zakładu górniczego wymagane jest zezwolenie właściwego organu państwowego nadzoru górniczego:

- 1) głównych rozdzielni elektrycznych wysokiego i średniego napięcia,
- 2) central telefonicznych i dyspozytorskich, wraz z systemami łączności i alarmowania,
- 3) głównych stacji sprężarek powietrza,
- 4) urządzeń i układów głównego odwadniania.

2. Zezwolenie określone w ust. 1 właściwy organ państwowego nadzoru górniczego wydaje na wniosek kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 25. 1. Do wniosku, o którym mowa w § 24 ust. 2, należy dołączyć dokumentację techniczną i protokół odbioru technicznego, dokonanego przez komisję powoływaną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Protokół, o którym mowa w ust. 1, powinien w szczególności zawierać stwierdzenie, że przewidziany do oddania do ruchu obiekt wykonany został zgodnie z dokumentacją techniczną, a wyniki wykonanych pomiarów i prób są zgodne z wymaganiami przepisów i wprowadzonych do obowiązkowego stosowania norm.

§ 26. 1. Zezwolenia dotyczące obiektów zakładu górniczego określonych w § 24 wymagane są również w razie wprowadzenia istotnych zmian konstrukcyjnych oraz zmian warunków eksploatacji.

2. W zezwoleniu mogą być ustalone szczególne warunki prowadzenia ruchu.

§ 27. Właściwy organ państwowego nadzoru górniczego przed wydaniem zezwolenia, o którym mowa w § 24, może zarządzić przeprowadzenie próbnego ruchu obiektu oraz określić jego zakres, sposób kontroli i uzależnić wydanie zezwolenia od uzyskanych wyników.

§ 28. Obiekty, maszyny i urządzenia, których oddanie do ruchu nie wymaga zezwolenia właściwego organu państwowego nadzoru górniczego, dopuszcza do ruchu kierownik ruchu zakładu górniczego na podstawie protokołu komisijnego odbioru technicznego.

§ 29. Prace niebezpieczne muszą być prowadzone według wskazań i pod bezpośrednim nadzorem osoby dozoru ruchu.

§ 30. Przed rozpoczęciem pracy pracownik obowiązany jest do sprawdzenia stanu bezpieczeństwa w miejscu pracy, a w szczególności stanu urządzeń ochronnych i zabezpieczających oraz stanu narzędzi.

Rozdział 2

Roboty górnicze

1. Roboty przygotowawcze

§ 31. Roboty przygotowawcze na przedpolu wyrobiska odkrywkowego i zwałowiska należy prowadzić z wyprzedzeniem określonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego zapewniającym bezpieczne prowadzenie robót górniczych.

§ 32. Wyprzedzenie robót górniczych robotami odwadniającymi należy ustalić na podstawie szczegółowego rezeznania hydrogeologicznego złoża.

§ 33. 1. Wyrobiska odkrywkowe powinny mieć stałe zabezpieczenie przed napływem wód z terenów przyległych, w celu ograniczenia dopływu tych wód i działania erozyjnego na skarpach, półkach, pochylniach i poziomach roboczych.

2. Zabezpieczenie, o którym mowa w ust. 1, powinno zapewnić przyjęcie i odprowadzenie dopływów określanych „wielką wodą”, występującą raz na 100 lat, oraz zrzutów wód z urządzeń odwadniających, realizowanych w ramach robót przygotowawczych.

2. Roboty górnicze udostępniające i eksploatacyjne

§ 34. Projektowanie i prowadzenie robót udostępniających i eksploatacyjnych powinno być odpowiednio dostosowane do warunków geologiczno-górniczych i wyposażenia technicznego, tak aby zachowane były odpowiednie parametry (np. poziomy eksploatacyjne i półki robocze, pochylnie, skarpy, ociosy, zbocza stałe i robocze), zapewniające bezpieczeństwo geotechniczne, bezpieczeństwo zatrudnionej załogi oraz bezpieczeństwo i ciągłość ruchu.

§ 35. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu obowiązane są zgłaszać niezwłocznie służbie mierniczo-geologicznej wszelkie napotkane w czasie prowadzenia robót górniczych zaburzenia geologiczne, zbiorniki wodne, osuwiska oraz inne zmiany warunków geologiczno-górniczych w celu ich udokumentowania.

§ 36. Stan wyrobisk górniczych powinien być okresowo kontrolowany przez osoby dozoru ruchu w zakresie i terminach ustalonych przez kierownika działu górniczego.

§ 37. 1. Kierownik działu górniczego i osoby dozoru ruchu górniczego obowiązane są posiadać aktualne niezbędne mapy górnicze.

2. Mapy, o których mowa w ust. 1, powinny aktualizować osoby dozoru ruchu wyznaczone przez kierownika ruchu zakładu górniczego w określonych przez niego terminach.

§ 38. Stałe przejścia dla załogi, których kąt nachylenia przekracza 20%, należy wyposażać w stopnie i poręcze.

§ 39. Zdejmowanie nadkładu należy prowadzić z wyprzedzeniem określonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego, zapewniającym bezpieczne wydobywanie kopaliny ze złoża.

§ 40. Teren zakładu górniczego, łącznie z terenami zwalów i hałd, jeżeli nie jest ogrodzony, powinien być oznaczony tablicami, na których powinny być umieszczone: nazwa zakładu górniczego oraz napis zakazujący wstępu osobom nie upoważnionym.

§ 41. Miejsca niebezpieczne na terenie zakładu górniczego, jeżeli nie znajdują się pod stałym dozorem, powinny być ogrodzone i zaopatrzone w tablice ostrzegawcze.

§ 42. Niebezpieczny odcinek ściany, na którym roboty zostały chwilowo wstrzymane, powinien być zabezpieczony tablicami z dobrze widocznym napisem: „Niebezpieczeństwo — nie wolno przechodzić”, umieszczonymi odpowiednio przy górnej i dolnej krawędzi ściany.

§ 43. 1. W przypadku wykrycia w nadkładzie, złożu lub urobku śladów kultury materialnej bądź znaleziska paleontologicznego, należy natychmiast przerwać roboty i zawiadomić osobę dozoru ruchu. Dalszy sposób prowadzenia robót ustala kierownik działu górniczego.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest powiadomić o znalezisku właściwy organ samorządu terytorialnego, konserwatora przyrody i konserwatora zabytków oraz właściwy organ państwowego nadzoru górniczego.

3. Roboty strzałowe

§ 44. 1. Dla sprawowania nadzoru nad gospodarką środkami strzałowymi, sprzętem strzałowym oraz robotami strzałowymi należy w zakładzie górniczym lub grupie zakładów górniczych utworzyć odpowiednie stanowisko.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadku wykonywania w zakładzie górniczym robót strzałowych przez podmiot gospodarczy zawodowo trudniący się wykonywaniem takich robót.

§ 45. Wiercenie otworów strzałowych w otworach (fajkach) pozostałych z poprzednich strzelań jest zabronione.

§ 46. Przy wierceniu otworów strzałowych należy:

- 1) zabezpieczyć wiertnicę przed możliwością samoczynnego przesuwania się,
- 2) wykonywać wszelkie prace wiertnicą oraz przy wiertnicy zgodnie z instrukcją techniczno-ruchową,
- 3) stosować odpowiednio zakotwiczone bariery zabezpieczające, gdy wiertnica nie ma urządzenia do automatycznego podawania żerdzi,
- 4) zabezpieczyć odwiercony otwór przed zalaniem lub zasypaniem.

§ 47. 1. W zakładzie górniczym wykonującym roboty strzałowe zgodnie z dokumentacją należy prowadzić ewidencję odstrzałów.

2. W ewidencji odstrzałów należy odnotować:

- 1) numer dokumentacji strzałowej oraz datę, godzinę i miejsce odstrzału,
- 2) rzeczywiste parametry odstrzału,
- 3) inne uwagi.

3. Wpisów do ewidencji odstrzałów dokonuje kierownik odstrzału i potwierdza je własnoręcznym podpisem.

4. Ewidencja odstrzałów musi być przechowywana u inżyniera (technika) strzałowego lub u osoby dozoru ruchu wyznaczonej przez kierownika działu górniczego.

§ 48. Przed rozpoczęciem czynności związanych z ładowaniem materiałów wybuchowych do otworów pracownicy nie biorący udziału w tych czynnościach powinni być wycofani z miejsca ładowania na odległość co najmniej 30 m.

§ 49. Sposób zabezpieczenia obiektów, maszyn i urządzeń będących w strefie zagrożonej rozrzutem odłamków ustala każdorazowo przed odstrzałem osoba bezpośrednio nadzorująca roboty strzałowe.

§ 50. Przed przystąpieniem do ładowania materiału wybuchowego do otworu strzałowego należy sprawdzić, czy otwór może być załadowany ładunkiem materiału wybuchowego zgodnie z ustaleniami metryki (dokumentacji) strzałowej.

§ 51. 1. Masa poszczególnych opuszczanych do otworu ładunków materiału wybuchowego nie może przekraczać 30 kg, a ładunku udarowego nie może być większa niż 10 kg.

2. Do opuszczania ładunków udarowych należy używać sprzętu wykonanego z materiałów nie powodujących iskrzenia oraz nie ładujących się elektrostatycznie.

§ 52. 1. W przypadku zaklinowania się w otworze naboju inicjującego należy ładowanie otworu przerwać.

2. O sposobie odpalania otworu, o którym mowa w ust. 1, decyduje osoba dozoru ruchu, bezpośrednio nadzorująca wykonywanie robót strzałowych.

§ 53. Przy metodzie strzelania otworami z poszerzonym dnem:

- 1) prace przy poszerzaniu dna otworów należy tak zorganizować, aby w chwili odpalania ładunku poszerzającego w jednym otworze sąsiednie otwory nie były załadowane,
- 2) po poszerzeniu dna otworu wolno ponownie załadować otwór po upływie co najmniej 15 minut od odstrzału,
- 3) przed przystąpieniem do powtórnego ładowania należy usunąć skruszony materiał z otworu i zbadać możliwość jego ładowania,
- 4) promień strefy bezpieczeństwa, w której nie mogą przebywać ludzie, przy poszerzaniu dna otworów musi wynosić co najmniej 100 m.

§ 54. W zawodnionych otworach strzałowych należy stosować materiały wybuchowe wodoodporne lub w otoczkach ochronnych.

§ 55. Przy elektrycznym odpalaniu ładunków materiału wybuchowego należy zachować następujące warunki:

- 1) w odpalanej serii otworów nie wolno używać zapalników różnych rodzajów,
- 2) na przewodach zapalników można opuszczać do otworu strzałowego nabój inicjujący o masie nie przekraczającej 250 g,
- 3) każda część ładunku rozczłonkowanego musi mieć oddzielny ładunek udarowy,
- 4) bezpośrednio przed przyłączeniem sieci strzałowej do zapalarki należy ze schronu strzałowego sprawdzić obwód i oporność sieci strzałowej,
- 5) w przypadku stosowania linii strzałowej zwijanej, złożonej z pojedynczych przewodów, musi być ona rozwinięta na całej długości.

§ 56. Odpalanie ładunków materiału wybuchowego lontami detonującymi może być stosowane tylko przy zachowaniu następujących warunków:

- 1) odcinki lontu o potrzebnej długości należy przygotować przed ułożeniem linii strzałowej,
- 2) w tej samej sieci należy używać lontów jednego rodzaju, pochodzących z jednej wytwórni,
- 3) sieć strzałowa nie może tworzyć pętli.
- 4) w przypadku krzyżowania się lontów lub układania linii równoległych, należy zachować odstęp między nimi wynoszący co najmniej 20 cm,
- 5) dozwolone jest opuszczanie na loncie do otworu ładunku udarowego o masie nie większej niż 500 g,
- 6) do inicjowania lontów detonujących nie wolno używać spłonek,
- 7) połączenia lontów muszą być wykonane na nakładkę na odcinku nie krótszym niż 20 cm i zabezpieczone taśmą izolacyjną,
- 8) odgałęzienia od sieci strzałowej muszą wychodzić w kierunku przebiegu fali detonacyjnej pod kątem 30° do 45°,
- 9) połączenia odcinków lontu nie mogą być umieszczone w przybitce.

§ 57. 1. Każdy pojedynczy ładunek materiału wybuchowego, który przy wykonywaniu odstrzału nie odpalił, należy uważać za niewypał.

2. W zakładzie górniczym należy prowadzić ewidencję niewypałów.

3. Zapisy zawarte w ewidencji należy przechowywać przez okres co najmniej jednego roku.

§ 58. Nadanie sygnału „odwołanie” w przypadkach stwierdzenia niewypału może nastąpić dopiero po odpowiednim zabezpieczeniu rejonu niewypału.

§ 59. Usunięcia niewypału może dokonać tylko zespół pracowników w składzie ustalonym przez osobę dozoru ruchu nadzorującą roboty strzałowe.

§ 60. Osoba dozoru ruchu nadzorująca roboty strzałowe obowiązana jest do określenia sposobu usunięcia niewypału i do zapoznania z nim pracowników zatrudnionych przy prowadzeniu tego rodzaju robót, ustalając:

- 1) granice terenu, na którym nie można prowadzić żadnych innych robót nie związanych z usuwaniem niewypału,
- 2) granice stref zagrożeń i sposób ich zabezpieczenia,
- 3) sposób lokalizacji ładunków materiału wybuchowego, które nie odpaliły,
- 4) sposób usuwania przybitki, ładunków udarowych i materiału wybuchowego.

§ 61. 1. Usuwanie niewypałów za pomocą dodatkowych naboju udarowych dozwolone jest wyłącznie w warunkach gwarantujących, że dodatkowy nabój bezpośrednio zetknie się z ładunkiem niewypału.

2. W przypadku likwidacji niewypału w otworach przez detonację za pomocą dodatkowego naboju udarowego, wolno usunąć z otworu tylko przybitkę wodną lub sypką wyłącznie za pomocą sprężonego powietrza.

§ 62. Przy usuwaniu niewypałów w przypadku odpalenia elektrycznego należy przestrzegać następujących warunków:

- 1) badanie wzrokowe prawidłowości połączeń sieci strzałowej lub wykonywanie innych czynności (robót) może nastąpić pod warunkiem uprzedniego odłączenia sieci strzałowej od zapalarki oraz po zwarciu i zaizolowaniu końcówek przewodów strzałowych,
- 2) należy zapoznać wszystkich członków zespołu ze sposobem usuwania niewypału.

§ 63. 1. Niewypały w otworach usuwa się przez odstrzelenie ładunków umieszczonych w otworach odwierconych równoległe do tych, w których znajdują się niewypały, w odległości co najmniej 30 cm.

2. Przy strzelaniu ładunkami nakładanymi lub podkładanymi unieszkodliwienia niewypału można dokonać przez ręczne usunięcie przybitki, umieszczenie dodatkowego naboju inicjującego i ponowne wykonanie przybitki.

3. Przy strzelaniu rozszczepkowym niewypał można usunąć przez założenie i odstrzelenie ładunku nakładanego wprost na wylot otworu.

§ 64. Po rozstawieniu posterunków zabezpieczających i podaniu sygnału uprzedzającego, w strefie zagrożenia rozrzutu odłamków mogą przebywać tylko członkowie zespołu powołanego do wykonania odstrzału, pracownicy właściwego organu państwowego nadzoru górniczego oraz inne osoby za zgodą osoby dozoru ruchu, nadzorującej roboty strzałowe.

§ 65. 1. Po odpaleniu ładunków materiału wybuchowego można wyjść ze schronu dopiero po upewnieniu się przez osobę dozoru ruchu nadzorującą roboty strzałowe, że wszystkie ładunki materiału wybuchowego odpaliły, nie

wcześniej jednak niż po upływie 5 minut od momentu odpalenia.

2. Po stwierdzeniu prawidłowości odstrzału osoba dozoru ruchu nadzorująca roboty strzałowe wydaje polecenie nadania sygnału odwoławczego.

§ 66. 1. Uzbrojenie naboju inicjujących należy wykonywać bezpośrednio przed ich użyciem w miejscu prowadzenia robót, w odległości nie mniejszej niż 5 m od załadowanego otworu oraz miejsca znajdowania się materiału wybuchowego.

2. W uzasadnionych przypadkach zgodę na wykonywanie naboju inicjujących w innym miejscu niż określone w ust. 1 wydaje kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 67. Przy usuwaniu nawisu na ścianie eksploatacyjnej ładunek materiału wybuchowego nie może być podwieszony na przewodach strzałowych.

§ 68. Specjalistyczne roboty strzałowe mogą być wykonywane tylko pod bezpośrednim nadzorem inżyniera (technika) strzałowego.

§ 69. Strzelanie w otworach wiertniczych i ucinanie rur w studniach odwadniających metodą minerską należy wykonywać zgodnie z instrukcją zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 70. 1. Zakład górniczy może dokonywać strzelań doświadczalnych.

2. Strzelanie doświadczałne przeprowadza się na podstawie dokumentacji strzelania.

3. Dokumentacja, o której mowa w ust. 2, podlega zaopiniowaniu przez rzeczoznawcę (jednostkę naukowo-badawczą) wskazanego przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

§ 71. Strzelanie doświadczałne prowadzone jest przez inżyniera (technika) strzałowego pod nadzorem kierownika działu robót górniczych, a w miarę potrzeb przy udziale rzeczoznawcy, o którym mowa w § 70 ust. 3.

§ 72. O terminie przeprowadzenia strzelania doświadczalnego kierownik ruchu zakładu górniczego obowiązany jest powiadomić właściwy organ państwowego nadzoru górniczego co najmniej 7 dni przed planowanym strzelaniem.

§ 73. Ze strzelania doświadczalnego lub serii strzelań należy sporządzić protokół z podaniem opisu robót i uzyskanych efektów. Protokół podpisują wykonujący i nadzorujący strzelanie oraz rzeczoznawca, jeżeli brał udział w strzelaniu.

4. Urabianie, ładowanie i zwałowanie maszynami

§ 74. 1. Zabronione jest pozostawianie w ruchu bez obsługi maszyn i urządzeń nie przystosowanych do pracy bez obsługi stałej.

2. Opuszczając maszynę lub urządzenie operator obowiązany jest wyłączyć wszystkie napędy, wyłączyć napięcie sterownicze lub dopływ energii elektrycznej, zahamować maszynę oraz zamknąć na klucz kabinę sterowniczą.

§ 75. Odstęp pomiędzy maszynami urabiającymi, ładującymi i zwałującymi w czasie eksploatacji musi być większy od sumy promieni maksymalnego zasięgu tych maszyn.

§ 76. Każdą maszynę urabiającą, ładującą i zwałującą należy wyposażać w niezawodnie działającą sygnalizację ostrzegawczą.

§ 77. 1. Pracę maszyn urabiających wielonaczyniowych i zwałujących należy prowadzić w blokadzie ruchu ze współpracującymi przenośnikami.

2. W przypadku awarii blokady, zasady pracy na czas naprawy ustala osoba dozoru ruchu górniczego.

§ 78. Istotne dla ruchu stałe stanowiska pracy na maszynach podstawowych, określone przez kierownika ruchu zakładu górniczego, powinny posiadać stałą łączność z operatorami tych maszyn.

§ 79. 1. Na okres planowanych przerw w pracy maszyn urabiające, ładujące, zwałujące i pomocnicze oraz urządzenia ruchowe należy ustawić w bezpiecznym miejscu, zabezpieczyć przed dostępem osób nie upoważnionych oraz przed przypadkowym uruchomieniem.

2. Maszyny urabiające i zwałujące należy nadzorować w sposób ustalony przez kierownika działu robót górniczych.

§ 80. Osoby dozoru oraz inni pracownicy zatrudnieni w ruchu zakładu górniczego, każdy w swoim zakresie działania, odpowiadają za właściwe użytkowanie i konserwację maszyn.

§ 81. Zasady poruszania się maszyn na poziomach nad wyrobiskami podziemnymi określa kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 82. Maszyny i urządzenia służące do eksploatacji mogą być transportowane lub mogą przejeżdżać trasą odpowiednio do tych celów przygotowaną.

§ 83. W czasie urabiania i ładowania maszynę jedno-naczyniową należy ustawić tak, aby z kabiny zapewniona była widoczność środków transportowych i wysypu urobku.

§ 84. Dla każdej maszyny urabiającej, ładującej, zwałującej i transportowej powinna być określona przez kierownika ruchu zakładu górniczego szerokość „pasa bezpieczeństwa” od górnej krawędzi niższego poziomu. Granicy tego pasa nie wolno przekraczać.

§ 85. 1. Przewód oponowy zasilający maszyny urabiające o napędzie elektrycznym musi być ułożony w sposób ustalony przez kierownika działu energetycznego w porozumieniu z kierownikiem działu górniczego.

2. Przebywanie osób w urządzeniach wysypowych lub pod nimi w czasie pracy maszyny jest zabronione.

§ 86. Obsługę maszyn i urządzeń można powierzyć tylko upoważnionym pracownikom posiadającym odpowiednie kwalifikacje.

§ 87. Maszyny i urządzenia muszą być wyposażone w niezbędne i sprawne zabezpieczenia gwarantujące bezpieczne ich użytkowanie, w tym w sprzęt gaśniczy lub instalacje gaśnicze.

§ 88. 1. Badania kontrolne konstrukcji nośnych, lin stalowych oraz zespołów i elementów stanowiących o bezpieczeństwie pracy podstawowych maszyn urabiających wielonaczyniowych i zwałujących należy wykonywać zgodnie ze szczegółową instrukcją kontroli stanu technicznego, zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Graniczne położenie ruchomych mechanizmów maszyn podstawowych musi być zabezpieczone ogranicznikami.

§ 89. 1. Nie wolno używać wsięgników, mechanizmów urabiania, ładowania i zwałowania do podnoszenia przedmiotów nie będących urobkiem, jeżeli instrukcja fabryczna wyraźnie na to nie zezwala.

2. Jeżeli instrukcja fabryczna dopuszcza możliwość użycia wsięgników do prac określonych w ust. 1, przy wykonywaniu tych czynności należy stosować przepisy bezpieczeństwa pracy przy urządzeniach dźwigowych.

§ 90. Materiały i części zamienne wolno magazynować na koparkach i zwałowarkach tylko w miejscach do tego przeznaczonych.

§ 91. Na maszynach urabiających i zwałujących nie wolno magazynować olejów i smarów oraz ustawiać przenośnych wytwornic acetylenowych w miejscach do tego nie przystosowanych.

§ 92. Na maszynach urabiających i zwałujących dopuszcza się instalowanie dodatkowych, typowych grzejników elektrycznych tylko za zgodą kierownika działu energetycznego i służby przeciwpożarowej zakładu górniczego.

§ 93. Przejęcia, pomosty, schody i drabiny na maszynach i urządzeniach należy stale utrzymywać w stanie zapewniającym bezpieczne ich użytkowanie.

§ 94. Przygotowanie i przekazywanie maszyn i urządzeń do remontów oraz prowadzenie remontów należy wykonywać zgodnie z instrukcją zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 95. Kontrole stanu technicznego maszyn i urządzeń należy przeprowadzać w terminach i zakresach ustalonych instrukcjami zatwierdzonymi przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

5. Urabianie ręczne

§ 96. Szerokość przodka przy ręcznym urabianiu nadkładu lub kopaliny nie może być mniejsza niż 4 m, a wysokość urabianego piętra nie może przekraczać 2,5 m.

§ 97. Jednoczesna praca ludzi w przodkach znajdujących się jeden nad drugim jest dozwolona tylko wtedy, gdy szerokość poziomu między piętrami jest większa niż 6 m.

§ 98. W czasie ręcznego urabiania nadkładu lub kopaliny należy dokonywać obserwacji stanu przodka, a o wszelkich zmianach warunków geologiczno-górniczych zawiadomić niezwłocznie osoby dozoru ruchu.

6. Urabianie hydromechaniczne

§ 99. 1. Hydromechaniczne urabianie nadkładu lub kopaliny należy wykonywać zgodnie z projektem technicznym zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. W projekcie, o którym mowa w ust. 1, należy określić w szczególności:

- 1) sposób urabiania,
- 2) sposób zwałowania,
- 3) sposób odprowadzania wody i urobku.

7. Urabianie termiczne

§ 100. Termiczne urabianie złoża kopaliny należy wykonywać zgodnie z projektem technicznym zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 101. W pobliżu miejsca pracy palnika termicznego należy zorganizować stanowisko sprzętu przeciwpożarowego. Ilość i rodzaj tego sprzętu należy ustalić w projekcie, o którym mowa w § 100.

§ 102. Zabronione jest używanie otwartego ognia w odległości mniejszej niż 10 m od zbiornika paliw i butli gazowych.

§ 103. Kierownik działu górniczego ustali w instrukcji zasady organizacji i bezpieczeństwa wykonywania robót metodą termicznego urabiania.

8. Inne metody urabiania

§ 104. Eksploatacja złoża spod lustra wody urządzeniami pływającymi odbywa się zgodnie z projektem technicznym eksploatacji uwzględniającym przepisy w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na statkach.

§ 105. Urabianie bloków piłami linowymi należy prowadzić zgodnie z instrukcją organizacji i bezpieczeństwa wykonywania tych robót, zatwierdzoną przez kierownika działu górniczego.

§ 106. Urabianie skał sypkich, plastycznych i kruchych przez podkopywanie, podcinanie lub podwრębienie jest zabronione.

§ 107. Urabianie i wykonywanie czynności rozłupywania za pomocą maszyn do rozłupywania bloków i brył nadwymiarowych może odbywać się zgodnie z instrukcją zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

9. Zwałowanie

§ 108. Zwałowiska należy lokalizować w wyeksploatowanym wyrobisku lub poza granicą udokumentowanych złóż w sposób nie powodujący pogorszenia warunków późniejszej eksploatacji tych złóż.

§ 109. Niedozwolona jest lokalizacja zwałowiska w wyrobisku górniczym, z którego nie wyeksploatowano całkowicie zasobów. Właściwy organ państwowego nadzoru górniczego może zezwolić na lokalizowanie zwałowiska tymczasowego w granicach złoża, jeżeli uzasadniają to warunki techniczno-ekonomiczne i terenowe.

§ 110. 1. Teren przeznaczony pod zwałowiska należy odwodnić i zabezpieczyć przed dopływem wody.

2. Teren przeznaczony pod zwałowiska należy zbadać pod względem wytrzymałości i stateczności podłoża. O potrzebie badań decyduje kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 111. 1. Kształtowanie zwałowisk należy prowadzić zgodnie z dokumentacją techniczną zwałowania.

2. Dokumentacja, o której mowa w ust. 1, powinna określać w szczególności:

- 1) kąty generalne zboczy zwałowiska,
- 2) bezpieczną odległość zwałowiska od:
 - a) wyrobiska górniczego,
 - b) cieków i innych zbiorników wodnych,
 - c) dróg, obiektów budowlanych, linii kolejowych i innych urządzeń technicznych,

3) wysokość pięter i ich ilość,

4) maszyny i urządzenia stosowane do zwałowania,

5) dopuszczalny kąt nachylenia poprzecznego torów.

§ 112. Budowę zwałowisk zewnętrznych i wewnętrznych należy tak prowadzić, aby skały nadkładowe najbardziej przydatne do rekultywacji były zwałowane jako wierzchowina.

§ 113. Kształtowanie wierzchowiny zwałowiska i zboczy stałych należy prowadzić wraz z postępem robót górniczych, w sposób umożliwiający ich rekultywację.

§ 114. Powierzchnie zboczy stałych i wierzchowiny zwałowiska należy zabezpieczać przed erozją.

§ 115. Zwałowanie kopaliny palnych należy tak wykonywać, aby uniemożliwić ich samozapalenie.

§ 116. Zwałowanie wewnętrzne należy prowadzić w sposób uwzględniający bezpieczną odległość dolnej krawędzi zbocza zwałowiska od dolnej krawędzi frontu eksploatacyjnego.

§ 117. Kierownik ruchu zakładu górniczego określa zakres i częstotliwość kontroli zwałowania oraz osoby odpowiedzialne za ich przeprowadzenie.

§ 118. Kierownik ruchu zakładu górniczego określa dopuszczalne bezpieczne odległości pracy maszyn na zwałowisku.

§ 119. W przypadku możliwości gospodarczego wykorzystania bądź utylizacji zwałowanych mas nadkładowych lub ich części należy stosować zwałowanie selektywne.

§ 120. Podczas wyładunku zwałowanego materiału ze środków transportowych zabrania się pracownikom przebywania od strony rozładowywania wagonów lub pod ich podniesioną klapą.

Rozdział 3

Transport

1. Transport przenośnikami taśmowymi

§ 121. 1. Przenośniki taśmowe należy wyposażyć w:

- 1) urządzenia do napinania taśmy,
- 2) urządzenia do czyszczenia taśmy,
- 3) urządzenia hamulcowe zabezpieczające przed samoczynnym ruchem taśmy pod wpływem ciężaru urobku oraz przed zasypaniem przenośnika odbierającego,
- 4) łatwo dostępne urządzenia umożliwiające zatrzymanie przenośnika,
- 5) osłony części wirujących i ruchomych, określone szczegółowo w dokumentacji techniczno-ruchowej,
- 6) urządzenia sygnalizujące, akustyczne i optyczne, informujące o zamierzonym uruchomieniu przenośnika,
- 7) urządzenia wyłączające z ruchu przenośnik przy zaistnieniu poślizgu taśmy na bębnach napędowych.

2. Przenośniki biegnące w zamkniętych estakadach lub w innych pomieszczeniach stałych powinny być wyposażone w powstałe instalacje gaśnicze.

3. Przenośniki, które zgodnie z dokumentacją techniczno-ruchową nie posiadają pełnego wyposażenia wykazane-

go w ust. 1, mogą być w uzasadnionych przypadkach dopuszczone do ruchu w trybie § 28.

§ 122. Wzdłuż tras przonośników taśmowych w miejscach ustalonych przez kierownika działu górniczego muszą się znajdować bezpieczne przejścia dla ludzi w poprzek trasy przonośników.

§ 123. Przenośniki przechodzące nad stanowiskami pracy lub drogami komunikacyjnymi należy wyposażyć w zabezpieczenia przed spadaniem urobku.

§ 124. 1. Stanowiska obsługi przonośników taśmowych należy wyposażyć w techniczne środki łączności.

2. Właściwy organ państwowego nadzoru górniczego w uzasadnionych przypadkach może zezwolić na odstąpienie od obowiązku, o którym mowa w ust. 1.

§ 125. Każdy przonośnik powinien posiadać skuteczne zabezpieczenie przed przypadkowym uruchomieniem.

§ 126. Teren wzdłuż przonośników powinien umożliwiać przejazd lub przejście dla prowadzenia kontroli stanu technicznego przonośnika lub jego naprawy.

§ 127. 1. W rejonie stacji napędowych przonośników należy zapewnić powierzchnię niezbędną do korzystania z urządzeń dźwigowych w czasie montażu lub napraw.

2. W przypadku niemożności spełnienia warunku, o którym mowa w ust. 1, stacje powinny być wyposażone we własne urządzenia dźwigowe, odpowiadające wymaganiom określonym w przepisach o dozorcze technicznym.

§ 128. Przenośnik w wyrobisku odkrywkowym i na zwałowisku należy ustawiać w bezpiecznej odległości od dolnej lub górnej krawędzi poszczególnych skarp, określonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 129. Przed załadowaniem przonośników taśmowych urobkiem należy z nich usunąć nagromadzoną wodę, śnieg lub oblodzenie.

§ 130. Transportowanie przonośnikami taśmowymi popiołu może się odbywać z zastosowaniem odpowiednich środków zapobiegających pyleniu, po uprzednim jego wygaszeniu i ochłodzeniu do temperatury niższej niż $+50^{\circ}\text{C}$.

§ 131. 1. Zabronione jest dokonywanie napraw i robót konserwacyjnych przy przonośniku w czasie jego ruchu, gdy istnieje możliwość bezpośredniego zetknięcia się z elementami będącymi w ruchu.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, nie dotyczy dokonywania napraw i robót konserwacyjnych przy zastosowaniu specjalistycznych urządzeń.

3. Zabronione jest zbliżanie się do ruchomych części przonośnika na odległość mniejszą niż 0,5 m.

§ 132. Przesuwania przonośników należy dokonywać zgodnie z instrukcją zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 133. 1. Zabronione jest:

- 1) transportowanie taśmą długich i ciężkich przedmiotów przekraczających wytrzymałość taśmy,
- 2) uruchamianie przonośnika bez uprzedniego sygnału ostrzegawczego,
- 3) stawanie i chodzenie ludzi w czasie ruchu przonośnika po jego konstrukcji oraz jazda na przonośniku.

2. Wykorzystywanie przonośników do celów innych niż określono w procesie technologicznym dopuszczalne jest na podstawie instrukcji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 134. Dokonywanie napraw przonośnika dozwolone jest, po zabezpieczeniu przed przypadkowym uruchomieniem, w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Transport szynowy

§ 135. 1. Koleje użytku niepublicznego, normalne i wąskotorowe należące do zakładów górniczych, należy użytkować zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

2. Zakres i sposób użytkowania ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 136. Zasady eksploatacji, utrzymania i remontów torów jezdnych maszyn podstawowych ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 137. Zabrania się ładowania urobku koparkami przy nie wyłączonych spod napięcia przewodach trakcji elektrycznej.

§ 138. 1. Materiał przeznaczony do zwałowania należy przewozić na zwałowiska w składach ciągniętych.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego może w uzasadnionych przypadkach zezwolić na przewożenie materiału na zwałowiska w składach pchanych.

§ 139. Szynowy transport wewnątrzzakładowy przy użyciu lokomotyw należy wyposażyć w niezbędne zabezpieczenia oraz urządzenia sygnalizacji i łączności.

§ 140. Niedopuszczalny jest równoczesny transport lokomotywami i innymi rodzajami transportu na tych samych odcinkach torów.

3. Przewóz ręczny

§ 141. 1. Zabroniony jest przewóz ręczny wozami w wyrobiskach o nachyleniu powyżej 4° .

2. Przy ręcznym przewożeniu w miejscach, gdzie istnieje możliwość samoczynnego toczenia się wozu w wyrobiskach o nachyleniu do 4° , odległość między wozami nie może być mniejsza niż 30 m.

§ 142. Transport ręczny po torach przewożenia lokomotywowego dopuszczalny jest tylko za zezwoleniem kierownika ruchu zakładu górniczego i na określonych przez niego warunkach.

4. Drogi wewnątrzzakładowe i transport kołowy

§ 143. 1. Budowę dróg stałych wewnątrzzakładowych należy wykonać na podstawie dokumentacji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Drogi kołowe w zakładzie górniczym muszą być:

- 1) dostosowane do gabarytów i ciężaru pojazdów technologicznych, używanych w ruchu zakładu górniczego, oraz do natężenia ruchu,
- 2) odpowiednio oznakowane,

- 3) podzielone na drogi stałe i tymczasowe, z określeniem wymagań dotyczących nawierzchni oraz wyodrębnieniem dróg dla pojazdów gąsienicowych.

§ 144. Zasady użytkowania i utrzymywania pojazdów oraz dróg wewnątrzzakładowych określa regulamin ruchu zatwierdzony przez kierownika ruchu zakładu górniczego uwzględniający powszechnie obowiązujące w tym zakresie przepisy.

§ 145. 1. Przy załadunku pojazdów urządzeniami mechanicznymi pojazdy mogą być podstawione do miejsc załadunkowych po otrzymaniu sygnału od operatora maszyny lub urządzenia załadunkowego.

2. Czerpak maszyny lub urządzenia załadunkowego nie może przechodzić nad kabiną kierowcy pojazdu.

§ 146. Zabrania się przebywania w kabinie pojazdu podczas załadunku urobku, jeżeli kabina nie ma specjalnego zabezpieczenia.

§ 147. Przewóz ludzi samochodami ciężarowymi dopuszczalny jest w sposób określony powszechnie obowiązującymi przepisami oraz postanowieniami regulaminu, o którym mowa w § 144.

§ 148. Obsługę techniczną, przeglądy, konserwacje i naprawę pojazdów można przeprowadzać wyłącznie w miejscach do tego celu przeznaczonych.

5. Transport linowy

§ 149. 1. Wszystkie stacje i pomosty nadawczo-odbiorcze należy wyposażyć w odcinki torów ułożone poziomo i w linii prostej.

2. Długość odcinków torów poziomych na pomostach należy tak dobrać, aby zestaw transportowy wozów mieścił się na pomoście i aby zachowana była możliwość swobodnej ich obsługi.

§ 150. 1. Na górnych i pośrednich pomostach załadunkowych torów o nachyleniu ponad 4° należy zbudować zapory zabezpieczające wozy przed stoczeniem się.

2. Na torach w wyrobiskach o nachyleniu ponad 4° należy zbudować łapacze wózków lub inne urządzenia zabezpieczające o podobnym działaniu.

§ 151. Na stanowisku maszynisty kołowrotu oraz na stanowiskach obsługi pomostów nadawczo-odbiorczych należy zamieścić instrukcję określającą dopuszczalną ilość wozów ładownych i pustych, jaką wolno opuszczać lub ciągnąć, oraz tablice z obowiązującymi sygnałami.

§ 152. Transport linowy należy prowadzić zgodnie z projektem technicznym i regulaminem ruchu, zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 153. Pomiędzy wszystkimi stacjami i pomostami należy zachować łączność oraz sygnalizację.

§ 154. Zabronione jest przebywanie na stacjach oraz chodzenie po trasie w czasie prowadzenia ruchu.

6. Transport wodny

§ 155. 1. Pracownicy zatrudnieni przy obsłudze urządzeń na obiektach pływających powinni posiadać karty pływackie, a obsługa holownika — odpowiednie uprawnienia.

2. Przechodzenie pomiędzy pogłębiarką a barką dopuszczalne jest tylko po pomoście.

3. Na każdej zmianie roboczej przynajmniej jeden zatrudniony pracownik powinien być przeszkolony w zakresie ratownictwa wodnego.

§ 156. 1. Przenośniki pływające powinny być zaopatrzone obustronnie na całej długości w pomosty z poręczami o wysokości 110 cm. Na każdej zmianie roboczej, przed rozpoczęciem pracy, należy kontrolować pontony przenośnika. Wyniki kontroli należy wpisywać do książki kontroli.

2. Urobek na przenośnik pływający powinien być podawany przy użyciu kosza zasypowego.

3. Środki pływające należy napełniać urobkiem w ilości nie przekraczającej dopuszczalnej ładowności. W czasie załadunku lub rozładunku środki pływające powinny być przycumowane bądź zakotwiczone.

7. Transport linowy kolejkami wiszącymi i dźwignicami

§ 157. Napowietrzne kolejki linowe powinny być budowane i użytkowane zgodnie z dokumentacją techniczno-ruchową.

§ 158. Na początku każdej zmiany roboczej musi być dokonany przegląd i stwierdzona przydatność lin oraz mechanizmów kolejki wiszącej.

§ 159. Mechanizmy napędowe liny ciągnącej muszą być zaopatrzone w niezawodnie działające hamulce bezpieczeństwa.

§ 160. Liny nośne i ciągnące muszą być poddane badaniom okresowym, co najmniej raz w roku, zgodnie z instrukcją opracowaną na podstawie dokumentacji techniczno-ruchowej producenta i zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego. Kontrole i badania muszą przeprowadzać osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia.

§ 161. Zabrania się eksploataowania wiszących kolejek linowych w czasie zamieci śnieżnej, silnej wichury lub gęstej mgły.

§ 162. Jazda osób obsługi i dozoru ruchu w wózkach przeznaczonych do kontroli okresowych, badania lin nośnych, ciągnących i urządzeń kolejek może odbywać się tylko za zezwoleniem kierownika ruchu zakładu górniczego i na warunkach określonych w tym zezwoleniu.

§ 163. Dźwigi i dźwignice powinny być budowane i użytkowane zgodnie z odrębnymi przepisami szczególnymi.

Rozdział 4

Odwadnianie

1. Odwadnianie powierzchniowe

§ 164. W razie istnienia w pobliżu zakładu górniczego rzek, stawów lub innych zbiorników wodnych i możliwości przedostania się tych wód do wyrobisk górniczych, wyrobiska te należy chronić w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 165. Odwodnienie wyrobisk i zwałowisk powinno obejmować:

- 1) ujęcie wód wypływających ze skarp i dna wyrobiska,
- 2) ujęcie wód spływających ze skarp i wypływających spod dolnej krawędzi zbocza zwałów,
- 3) ujęcie wód opadowych w obrębie wyrobiska i zwałowiska,
- 4) odprowadzanie wód, o których mowa w pkt 1—3, do pompowni i do zbiorników lub cieków na powierzchni.

§ 166. Kierownik ruchu zakładu górniczego zatwierdza konstrukcje i lokalizację zbiorników, osadników i rowów odwadniających budowanych na stałych elementach wyrobiska i zwałowiska, jeżeli nie dokonano tego w projekcie technicznym.

§ 167. Zabrania się utrzymywania zbiorników wodnych, nie związanych z ruchem zakładu górniczego, na poziomach roboczych wyrobiska i zwałowiska oraz w pobliżu górnej krawędzi wyrobiska wglębne.

§ 168. Obserwacje zwierciadła wody w otworach obserwacyjnych należy wykonywać co najmniej dwa razy w roku.

§ 169. W przypadku przewidywanych zmian poziomu zwierciadła wód podziemnych, powodowanych działalnością górniczą, w systemie odwadniania kopalni należy uwzględnić prowadzenie obserwacji poziomu tego zwierciadła oraz zmian stosunków wodnych w górotworze, stosownie do postępu robót.

§ 170. 1. Przy projektowaniu odwodnienia zakładu górniczego należy określić przewidywane dopływy wody (w m³/godz.), wynikające z obliczeń hydrogeologicznych (wody podziemne) i hydrologicznych (wody opadowe).

2. Określenie przewidywanych dopływów wód podziemnych w czynnym zakładzie górniczym może być dokonane na podstawie pomiarów i obserwacji, jeżeli warunki hydrogeologiczne nie ulegają zasadniczym zmianom, a zakład posiada udokumentowane wyniki co najmniej dwuletnich obserwacji i pomiarów.

3. Dopływy wód opadowych w obrębie zlewni wyrobiska i zwałowiska oblicza się na podstawie maksymalnego opadu dobowego o prawdopodobieństwie 10% (opad występujący raz na 10 lat).

§ 171. 1. Wydajność agregatów pompowych głównych pompowni powinna zapewnić odpompowanie w ciągu 36 godzin dobowego dopływu wód z górotworu oraz dobowego dopływu wód opadowych, określonych zgodnie z § 170.

2. Pompownie główne należy wyposażyć w rezerwowe agregaty pompowe o wydajności nie niższej niż 50% wydajności zespołu pomp wymienionych w ust. 1.

3. Wymagania określone w ust. 1 i 2 nie dotyczą odkrywkowych zakładów górniczych wydobywających węgiel brunatny.

§ 172. 1. W odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających węgiel brunatny, zaliczonych do:

- 1) pierwszego stopnia zagrożenia wodnego, wydajność pompowni głównych odprowadzających wody z wyrobiska musi zapewnić:
 - a) odprowadzenie dobowych dopływów ciągłych i okresowych w czasie 24 godzin,
 - b) odprowadzenie dobowego dopływu wód opadowych w czasie 36 godzin,
 - c) rezerwę wynoszącą 30% łącznej wydajności pomp,

2) drugiego stopnia zagrożenia wodnego, wydajność pompowni głównych odprowadzających wody z wyrobisk musi zapewnić:

- a) odprowadzenie dobowych dopływów ciągłych, okresowych i opadowych w ciągu 24 godzin,
- b) rezerwę wynoszącą 50% łącznej wydajności pomp.

2. Pompownie pośredniego tłoczenia muszą spełniać warunki określone dla pompowni głównych.

3. Sposób obliczania dopływu wód określa § 170.

§ 173. Pompownie pomocnicze powinny spełniać wymagania określone odpowiednio przepisami § 171 i 172, z tym że kierownik ruchu zakładu górniczego może zezwolić na wykorzystanie jednej trzeciej rezerwowanych agregatów pompowych jako rezerwy remontowej.

§ 174. Pompownie główne powinny posiadać zbiorniki o pojemności czterogodzinnego przewidywanego dopływu wód, określonego w § 170. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy istnieje możliwość okresowego podniesienia poziomu wody w rowach odwadniających lub gdy pompownia wyposażona jest w spływ grawitacyjny, dopuszcza się zmniejszenie pojemności zbiornika do dwugodzinnego przewidywanego dopływu wód. Decyzję w tej sprawie podejmuje kierownik ruchu zakładu górniczego za zgodą właściwego organu państwowego nadzoru górniczego.

§ 175. Pompownie głównego odwadniania należy wyposażyć w:

- 1) ilość agregatów pompowych, zapewniających wydajność pompowni określoną odpowiednio według przepisów § 171 lub 172,
- 2) dwa rurociągi tłoczne, z których każdy musi zapewniać bieżące odprowadzenie obliczeniowego dopływu wód do pompowni,
- 3) urządzenia do stałego lub okresowego pomiaru ilości przepływu wody oraz pomiaru ciśnienia w rurociągach tłocznych,
- 4) dwa niezależne źródła zasilania w energię,
- 5) inne urządzenia i środki technicznego wyposażenia pompowni, przewidziane w projekcie technicznym odwodnienia, zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 176. Podział urządzeń odwadniających na urządzenia odwodnienia głównego (bezpośredniego lub pośredniego tłoczenia) i pomocniczego określa dokumentacja techniczna, a w przypadku braku takiego określenia, podział ten ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

2. Odwadnianie wglębne — studzienne

§ 177. Budowa, eksploatacja oraz efekty pracy urządzeń odwadniających muszą zapewniać bezpieczne wyprzedzenie w stosunku do prowadzonych robót górniczych. Wielkość minimalnego bezpiecznego wyprzedzenia, o którym mowa wyżej, musi ustalać dokumentacja techniczna odwadniania, zatwierdzona przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 178. W przypadku gdy studnie pompowe stanowią podstawowy system odwodnienia, należy zapewnić warunki zasilania w energię elektryczną i odprowadzenie wody eliminujące jednocześnie wymuszony postój takiej ilości studni, która może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego.

§ 179. W każdej studni pompowej należy zapewnić możliwość dokonywania pomiarów poziomu zwierciadła wody oraz odpowiednie zabezpieczenie wylotu studni. Studnie lub grupy studni muszą posiadać możliwość dokonywania kontrolnych pomiarów ilości pompowanej wody.

§ 180. Dla zapewnienia ciągłości pracy studni zakład górniczy musi posiadać niezbędną rezerwę pomp oraz urządzenia do ich wymiany.

§ 181. Warunki wykonywania i eksploatacji studni pompowych w wyrobisku odkrywkowym i w rejonach zagrożonych występowaniem zapadlisk lub osuwisk ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

3. Odwadnianie wgłębne — wyrobiskami podziemnymi

§ 182. Przed rozpoczęciem drążenia podziemnych wyrobisk odwadniających należy na podstawie warunków geologiczno-górnich kopaliny oraz skał bezpośrednio ją otaczających ustalić warunki wykonywania tych wyrobisk.

§ 183. Długość pojedynczych podziemnych wyrobisk odwadniających nie powinna przekraczać 500 m, a odległość otworów wiertniczych od głównych chodników odwadniających nie powinna być mniejsza niż 10 m.

§ 184. 1. Przy wykonywaniu robót strzałowych w wyrobiskach podziemnych w warunkach zagrożenia wodnego należy w szczególności:

- 1) wstrzymać roboty strzałowe, gdy wystąpią objawy wskazujące na wzrost zagrożenia wodnego; wznowienie robót strzałowych może nastąpić za zgodą kierownika ruchu zakładu górniczego,
- 2) zmniejszyć zabiór i zagęszczać obudowę w strefach występujących zaburzeń stosownie do warunków geologiczno-górnich; w miejscach tych roboty strzałowe mogą być wykonywane tylko pod bezpośrednim nadzorem osoby dozoru ruchu,
- 3) decyzję dotyczącą wykonywania robót strzałowych w wyrobiskach górniczych zaliczonych do drugiego lub trzeciego stopnia zagrożenia wodnego podejmuje kierownik ruchu zakładu górniczego, po uzyskaniu zgody właściwego organu państwowego nadzoru górniczego.

2. Kryteria zaliczania podziemnych wyrobisk górniczych do poszczególnych stopni zagrożenia wodnego regulują odrębne przepisy.

§ 185. Pompownię główną podziemną należy wyposażać w:

- 1) obudowę trwałą,
- 2) zespół sprawnych pomp o łącznej wydajności zapewniającej odpompowanie w ciągu 20 godzin dobowego dopływu wody, określonego w § 170,
- 3) sprawne, rezerwowe agregaty pompowe o wydajności łącznej, wynoszącej co najmniej 50% wydajności zespołu pomp wymienionego w pkt 2, niezależnie od pomp znajdujących się w remoncie; w przypadku gdy wyposażenie zespołu wymienionego w pkt 2 stanowią jeden lub dwa agregaty pompowe, obowiązuje rezerwa w wysokości 100%,
- 4) co najmniej dwa rurociągi tłoczne, zlokalizowane niezależnie od siebie, zapewniające odpompowanie wody w ilości odpowiadającej łącznej wydajności zespołu sprawnych pomp, wymienionego w pkt 2; dopuszcza

się instalowanie rurociągów tłocznych w obudowanych otworach wiertniczych,

- 5) chodniki osadnikowe i chodniki pojemnościowe, których czynna objętość powinna zapewnić zatrzymanie co najmniej dwugodzinnego dopływu wody, wyznaczonego zgodnie z § 170,
- 6) tamy wodne dla ochrony pompowni i innych podstawowych wyrobisk podziemnych; rodzaj tam w zależności od lokalnych warunków geologiczno-geologicznych należy określić w projekcie odwadniania.

§ 186. 1. Przed wykonaniem pompowni głównej dla odprowadzenia wody dopływającej do wyrobisk podziemnych należy wykonać pompownię pomocniczą.

2. Wydajność pompowni pomocniczej powinna uwzględniać maksymalne dopływy wody, wynikające z obliczeń hydrogeologicznych, jakie mogą wystąpić przed uruchomieniem pompowni głównej. Pompownia ta powinna być wyposażona co najmniej w dwa sprawne agregaty pompowe oraz co najmniej w jeden sprawny agregat rezerwowy.

3. Dopuszcza się dla tych pompowni stosowanie pojedynczych rurociągów tłocznych.

§ 187. Wymagania określone w § 185 i 186 nie dotyczą pomocniczych stanowisk pomp służących do doraźnego odprowadzania wody.

§ 188. Wyrobiska podziemne mające wylot do wyrobiska odkrywkowego należy zabezpieczyć przed zatopieniem ich wodami zbierającymi się na poziomach lub na dnie wyrobiska odkrywkowego.

§ 189. Wysokość wyrobisk chodnikowych w świetle obudowy nie może być mniejsza niż 1,8 m.

§ 190. Przy wykonywaniu wyrobisk chodnikowych równoległych chodnik wodny należy wykonywać co najmniej 0,5 m poniżej chodnika transportowego.

§ 191. Przy prowadzeniu chodników podwójnych przecinki należy wykonywać w odległości nie większej niż 150 m, a odległość pomiędzy chodnikami nie może być mniejsza niż 15 m.

§ 192. Kierownik ruchu zakładu górniczego określa sposób likwidacji obudowy wyrobisk podziemnych w piętach urabianych przez koparki, największe dopuszczalne długości rabowanego odcinka wyrobiska oraz sposób zapewnienia bezpiecznej pracy koparek w rejonie tych wyrobisk.

Rozdział 5

Urządzenia elektroenergetyczne

1. Urządzenia

§ 193. 1. Zakład górniczy powinien posiadać co najmniej dwa niezależne zasilania, tj.:

- zasilanie podstawowe,
- zasilanie rezerwowe obiektów oraz maszyn i urządzeń decydujących o bezpieczeństwie ludzi i zakładu górniczego.

2. Właściwy organ państwowego nadzoru górniczego może zwolnić z obowiązku posiadania rezerwowego zasilania, w przypadku gdy jego brak nie stanowi zagrożenia dla ludzi i zakładu górniczego.

§ 194. Zakład górniczy powinien posiadać aktualne dane dotyczące warunków zwarciovych, występujących w miejscu połączenia z krajowym układem elektroenergetycznym.

§ 195. Do budowy i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych w zakładach górniczych, w zakresie dotyczącym wymagań bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego, mają zastosowanie ogólnie obowiązujące przepisy o budowie urządzeń elektroenergetycznych, przepisy eksploatacji technicznej urządzeń elektroenergetycznych w zakładach przemysłowych, jeżeli rozporządzenie nie stanowi inaczej, oraz odpowiednie normy, wprowadzone do obowiązkowego stosowania.

§ 196. Przy ustalaniu częstotliwości, zakresu i sposobu kontroli okresowych, o których mowa w § 21, należy uwzględnić wymagania ujęte w obowiązujących przepisach, instrukcjach eksploatacyjnych bądź w zaleceniach producenta, z uwzględnieniem warunków eksploatacji tych urządzeń.

§ 197. Stacje transformatorowe ustawione w strefie rozrzutu powinny być zabezpieczone przed możliwością uszkodzenia odłamkami skalnymi.

§ 198. W przypadku samoczynnego wyłączenia się urządzenia elektroenergetycznego spod napięcia, można je ponownie włączyć po usunięciu przyczyny wyłączenia.

§ 199. Przejazd maszyn urabiających i zwalających pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi powinien odbywać się przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności i pod bezpośrednim nadzorem osoby dozoru ruchu elektroenergetycznego.

§ 200. 1. Odbiorów technicznych urządzeń elektroenergetycznych nowych i przebudowanych należy dokonywać komisyjnie.

2. Komisję odbioru technicznego urządzeń elektroenergetycznych powołuje kierownik ruchu zakładu górniczego lub z jego upoważnienia kierownik działu elektroenergetycznego.

3. Urządzenia elektroenergetyczne stanowiące integralną część maszyn lub urządzeń zakładu górniczego podlegają odbiorowi wraz z odpowiednią maszyną lub urządzeniem.

§ 201. Zezwolenie na oddanie do ruchu rozdzielni wysokiego napięcia nie wymienionych w § 24 po ukończeniu ich budowy lub po wprowadzeniu zmian wydaje kierownik ruchu zakładu górniczego, a pozostałych urządzeń elektroenergetycznych — kierownik działu elektroenergetycznego na podstawie protokołu komisyjnego odbioru technicznego.

§ 202. 1. Zakład górniczy obowiązany jest posiadać bieżąco aktualizowaną dokumentację techniczno-ruchową dla urządzeń elektroenergetycznych.

2. Zakres dokumentacji oraz zasady jej przechowywania i aktualizacji ustala kierownik działu elektroenergetycznego.

§ 203. 1. Stacje elektroenergetyczne stałe (o budowie uniemożliwiającej ich przemieszczanie) oraz stacje przewoźne (o budowie przystosowanej do okresowej zmiany miejsca pracy) powinny posiadać własny uziom stały.

2. Stacje elektroenergetyczne ruchome (zabudowane na maszynach górniczych, przystosowanych do przemieszczania się) powinny być połączone z uziomem stałym poprzez system uziemiających przewodów ochronnych.

§ 204. Kierownik działu elektroenergetycznego określi stacje elektroenergetyczne, które należy wyposażyć w zakładową łączność telefoniczną.

§ 205. 1. W każdej stacji elektroenergetycznej należy umieścić:

- 1) schemat ideowy układu elektroenergetycznego stacji,
- 2) instrukcje obsługi,
- 3) wykaz sprzętu ochronnego, niezbędnego do bezpiecznej obsługi stacji, i miejsce jego przechowywania,
- 4) wskazówki udzielania pierwszej pomocy w przypadkach porażenia prądem elektrycznym,
- 5) instrukcję przeciwpożarową,
- 6) wykaz sprzętu przeciwpożarowego.

2. Kierownik działu elektroenergetycznego zakładu górniczego ustala, które stacje elektroenergetyczne powinny być wyposażone we własny sprzęt ochronny.

§ 206. Człony konstrukcji przenośników taśmowych, na których zainstalowane są urządzenia lub przewody elektroenergetyczne, należy łączyć ze sobą po obu stronach stalową linką lub taśmą o przekroju co najmniej 50 mm².

§ 207. Każdy odcinek przewodu oponowego należy oznaczyć co najmniej na początku i na końcu opaską z trwałym oznaczeniem linii i cechami przewodu.

§ 208. 1. Przenoszenie przewodów oponowych, szaf łączeniowych i sprzętów dozwole jest po wyłączeniu napięcia.

2. Dopuszcza się lokalne przesuwanie przewodów oponowych pod napięciem wyłącznie przy użyciu odpowiednich narzędzi i sprzętu ochronnego, zabezpieczającego pracowników wykonujących tę czynność.

§ 209. Kierownik ruchu zakładu górniczego określa specjalne wymagania dotyczące linii napowietrznych znajdujących się na terenie zakładu górniczego.

2. Sieci elektryczne trakcji przewodowej

§ 210. Sieci górne torów stałych w sieci elektrycznej trakcji przewodowej zakładu górniczego należy budować z uwzględnieniem przepisów i norm wprowadzonych do obowiązkowego stosowania dla sieci elektrycznych trakcji przewodowej Polskich Kolei Państwowych oraz przepisu § 209.

§ 211. 1. Sieci górne torów warsztatowych, torów przeznaczonych do drobnych napraw taboru szynowego, torów odstawczych oraz torów załadunkowych i wyładunkowych w sieci elektrycznej trakcji przewodowej powinny być zasilane jednostronnie i wyposażone w odłącznik sekcyjny, umożliwiający ich odłączenie od pozostałej sieci. Odłącznik taki powinien umożliwiać uziemienie odłączonej części.

2. Jeżeli odcinek sieci, o którym mowa w ust. 1, zainstalowany jest w budynku, odłącznik powinien dodatkowo posiadać świetlną sygnalizację jego stanu, zainstalowaną na zewnątrz i wewnątrz budynku w miejscach dobrze widocznych.

§ 212. Wszystkie tory trakcji niezelektryfikowanej należy odizolować od torów trakcji zelektryfikowanej przez zastosowanie wkładek izolacyjnych.

§ 213. Szyn trakcji elektrycznej nie wolno łączyć z elementami sieci ochronnej urządzeń elektrycznych nie związanych z trakcją elektryczną.

Rozdział 6

Urządzenia telekomunikacyjne

§ 214. 1. Zakład górniczy należy wyposażyć w urządzenia i sieci telekomunikacyjne, zapewniające bezpieczeństwo pracy.

2. Miejsca i obiekty, które powinny być wyposażone w urządzenia telekomunikacji, ustala kierownik ruchu zakładu górniczego, jeśli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

§ 215. Budowę, przebudowę i modernizację urządzeń telekomunikacyjnych należy prowadzić na podstawie dokumentacji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 216. 1. Urządzenia telekomunikacyjne związane z ruchem zakładu górniczego powinny być tak zasilane, aby zapewniona była co najmniej dwunastogodzinna ich praca w przypadku zaniku zasilania podstawowego.

2. Wykaz urządzeń określonych w ust. 1 ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 217. Zezwolenie na eksploatację urządzeń telekomunikacyjnych nie wymienionych w § 24 wydaje kierownik ruchu zakładu górniczego na podstawie protokołu komisijnego odbioru technicznego, dokonanego po ukończeniu ich budowy lub po wprowadzeniu zmian.

§ 218. Zakład górniczy powinien posiadać łączność zewnętrzną.

§ 219. Prace przy urządzeniach telekomunikacyjnych znajdujących się w obiektach elektroenergetycznych powinny odbywać się pod nadzorem pracowników służby elektroenergetycznej, którzy nadzorują urządzenia wysokiego i średniego napięcia. Przy wykonywaniu tych prac należy stosować przepisy bezpieczeństwa odnoszące się do wysokiego napięcia.

§ 220. Pomieszczenia ruchu telekomunikacyjnego, w których pełniona jest całodobowa służba, w szczególności stanowiska dyspozytorskie i łącznic telefonicznych, należy wyposażyć w instalacje oświetlenia awaryjnego.

§ 221. W obiektach, w których stałe utrzymanie łączności przewodowej jest niemożliwe, należy stosować inne systemy łączności.

§ 222. Urządzenia telemechaniki przeznaczone do centralnego sterowania maszyn i urządzeń powinny zapewniać uruchamianie, zatrzymywanie oraz bieżącą kontrolę pracy maszyn i urządzeń sterowanych ze stanowiska dyspozytorskiego. W przypadku awarii układu telemechaniki należy zapewnić możliwość przejścia na indywidualne prowadzenie ruchu poszczególnych maszyn lub zespołów.

§ 223. W zakładzie górniczym powinny znajdować się bieżąco aktualizowane mapy sieci telekomunikacyjnej w skali 1:2000 lub 1:5000.

Rozdział 7

Geologia górnicza i miernictwo górnicze

§ 224. Służba geologiczna i służba miernicza zakładu górniczego podlegają bezpośrednio kierownikowi ruchu zakładu górniczego.

§ 225. 1. W zakładzie górniczym powinna znajdować się odpowiednia składnica do przechowywania dokumentacji mierniczo-geologicznej, wyposażona i prowadzona stosownie do odrębnych przepisów.

2. Za zgodą właściwego organu państwowego nadzoru górniczego dokumentacja mierniczo-geologiczna może być przechowywana poza zakładem górniczym, pod warunkiem zapewnienia właściwego zabezpieczenia przed uszkodzeniem i dostępem osób niepowołanych.

§ 226. 1. Służba geologiczna i służba miernicza zakładu górniczego obowiązane są prowadzić książkę uwag.

2. Książka uwag powinna zawierać informacje dotyczące zakładu górniczego, a w szczególności:

- 1) prowadzenia robót nie ujętych w planie ruchu lub z nim niezgodnych,
- 2) uchybień w zakresie racjonalnej gospodarki złożem,
- 3) zauważonych zagrożeń mających wpływ na bezpieczeństwo ruchu zakładu górniczego.

3. Każda informacja wpisana do książki uwag musi być niezwłocznie przedłożona kierownikowi ruchu zakładu górniczego.

§ 227. Do zadań służby geologicznej zakładu górniczego należy geologiczna obsługa zakładu górniczego, a w szczególności:

- 1) kontrola robót górniczych i wiertniczych wykonywanych na potrzeby zakładu górniczego,
- 2) kartowanie, profilowanie i opróbowanie robót górniczych i wiertniczych,
- 3) badanie budowy geologicznej górotworu oraz wykonywanie obserwacji i pomiarów hydrogeologicznych, łącznie z prowadzeniem ścisłej ewidencji ich wyników,
- 4) prowadzenie badań strukturalnych, stratygraficznych, mineralogicznych i petrograficznych, niezbędnych do określenia zjawisk geologicznych,
- 5) sporządzanie podstawowych dokumentów związanych z pracami geologicznymi i górniczymi,
- 6) okresowa aktualizacja treści geologicznej map podstawowych, przeglądowych i specjalnych,
- 7) prowadzenie ewidencji i sporządzanie bilansu zasobów oraz strat w zasobach,
- 8) badanie stosunków wodnych na terenie górniczym,
- 9) kontrolowanie i badanie jakości złoża oraz zmienności parametrów jakościowych w procesie wydobywania i przeróbki kopalin,
- 10) kontrolowanie czystości wybierania złoża i zabezpieczenia przed zniszczeniem kopalin towarzyszących,
- 11) kontrolowanie wykorzystania kopalin towarzyszących i odpadów poeksploatacyjnych,
- 12) prowadzenie okresowych analiz gospodarki złożem,
- 13) kontrolowanie zgodności prowadzenia robót górniczych z dokumentacją geologiczną, projektem zagospodarowania złoża i zatwierdzonym planem ruchu,
- 14) kontrolowanie selektywnej eksploatacji złóż wielosurowcowych oraz zwałowania,
- 15) uzupełnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej wynikami badań i pomiarów geologicznych, hydrogeologicznych i geologiczno-inżynierskich oraz wynikami badań laboratoryjnych,

- 16) prowadzenie badań geologicznych wyprzedzających i rozpoznawczych, nie przewidzianych w planie ruchu, oraz kontrola ewentualnego przekroczenia eksploatacją granic udokumentowanego złoża, filarów ochronnych lub obszaru górniczego.

§ 228. Do zadań służby mierniczej zakładu górniczego w zakresie obsługi mierniczej należą w szczególności:

- 1) kontrolowanie zgodności prowadzonych robót górniczych z zatwierdzonym planem ruchu,
- 2) wykonywanie prac mierniczych związanych z budową, rozbudową i ruchem zakładu górniczego, w tym pomiaru zdjętego nadkładu i wydobytej kopaliny,
- 3) sporządzanie i uzupełnianie dokumentacji mierniczej i kartograficznej oraz sytuacji geologiczno-górniczej,
- 4) wyznaczanie filarów i półek ochronnych,
- 5) wykonywanie pomiarów określających wpływ robót górniczych na powierzchnię terenu górniczego,
- 6) wykonywanie pomiarów uzupełniających i kontrolnych,
- 7) prognozowanie i określanie deformacji powierzchni eksploatacyjnej,
- 8) sporządzanie wniosków dotyczących utworzenia, zmiany granic lub zniesienia obszaru górniczego,
- 9) sporządzanie dokumentacji mierniczej dla prowadzenia rekultywacji,
- 10) kontrolowanie sposobu zagospodarowania terenów oraz opracowanie wniosków dotyczących sposobu zagospodarowania lub przekazywania terenów zbędnych,
- 11) sporządzanie dokumentacji mierniczej zjawisk osuwiskowych, występujących w wyrobiskach górniczych i w rejonie zwałowisk.

§ 229. Roboty górnicze w sąsiedztwie filarów, zbiorników wodnych oraz obiektów budowlanych zakładu górniczego mogą być prowadzone po uprzednim zawiadomieniu służby mierniczej zakładu górniczego i sprawdzeniu przez tę służbę kierunków, odległości oraz zasięgu i rozmiarów zagrożenia.

Rozdział 8

Zagrożenia

§ 230. Zasady zaliczania złóż, wyrobisk oraz pomieszczeń do poszczególnych stopni zagrożeń naturalnych regulują odrębne przepisy.

§ 231. Kierownik ruchu zakładu górniczego zobowiązany jest w szczególności do:

- 1) powołania zespołów do rozpoznawania i zapobiegania zagrożeniom naturalnym,
- 2) określenia w zakładzie górniczym, w którym przewiduje się lub zostało stwierdzone występowanie zagrożeń dla zdrowia ludzi lub bezpieczeństwa ruchu, zagrożonych stref lub stanowisk pracy,
- 3) opracowania instrukcji bezpiecznego prowadzenia robót górniczych w warunkach występujących zagrożeń,
- 4) zapewnienia zgodności warunków środowiska pracy z wymogami norm wprowadzonych do obowiązkowego stosowania, dotyczących zapylenia, hałasu, drgań, mikroklimatu i oświetlenia, oraz z przepisami higieniczno-sanitarnymi.

§ 232. Kierownik ruchu zakładu górniczego określa na podstawie opinii służby geologicznej warunki stateczności oraz parametry skarp i zboczy.

§ 233. W przypadku wystąpienia wstrząsów sejsmicznych kierownik ruchu zakładu górniczego, niezależnie od obowiązku wynikającego z przepisu § 231, powołuje specjalistyczne służby kontrolne, określa zasady organizacji badań i interpretacji skutków tych zjawisk.

§ 234. Studnie odwadniające i otwory wiertnicze, w których stwierdzono występowanie gazów szkodliwych i wybuchowych o stężeniu przekraczającym wartości dopuszczalne, oraz strefy w promieniu 5 m wokół tych studni i otworów uznaje się za zagrożone.

§ 235. Strefy zagrożeń gazowych powinny posiadać zabezpieczenia przed wstępem osób nie zatrudnionych. Sposób zabezpieczenia ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 236. Pracownicy zatrudnieni w strefach zagrożeń gazowych muszą być wyposażeni w konieczny sprzęt ochrony osobistej oraz w aparaturę do kontrolnych pomiarów stężeń gazów.

§ 237. 1. W zakładzie górniczym, w którym występują pyły grożące zapłonem, należy opracować sposób zapobiegania i zwalczania ich zapłonów.

2. Miejsca zagrożone zapłonem pyłów należy trwale oznaczyć tablicami ostrzegawczymi o zakazie używania ognia.

§ 238. W przypadku wystąpienia pożarów endogenicznych, kierownik ruchu zakładu górniczego określa wielkość pola pożarowego oraz sposoby zabezpieczenia i likwidacji pożarów endogenicznych.

Rozdział 9

Specjalistyczne zabezpieczenie przeciwpożarowe

§ 239. 1. Odkrywkowy zakład górniczy powinien posiadać:

- 1) odpowiednio zorganizowaną i wyposażoną w środki służbę ochrony przeciwpożarowej, a w przypadku zakładów górniczych wydobywających kopaliny palne — zakładową straż pożarną lub inną jednostkę ratowniczo-gaśniczą,
- 2) opracowany plan akcji ratowniczo-gaśniczej,
- 3) środki do zapobiegania i zwalczania pożarów.

2. Przedsiębiorca, za zgodą właściwego organu państwowego nadzoru górniczego, może spełnić obowiązek, o którym mowa w ust. 1, poprzez stałą zorganizowaną współpracę służb przeciwpożarowych kilku przedsiębiorców.

§ 240. Kierownik ruchu zakładu górniczego, w porozumieniu z właściwym terenowo komendantem wojewódzkim Państwowej Straży Pożarnej, określa w formie regulaminu zasady funkcjonowania oraz wyposażenia służb ochrony przeciwpożarowej.

§ 241. Do zadań służby ochrony przeciwpożarowej należy organizowanie ochrony przeciwpożarowej w zakładzie górniczym oraz nadzór nad stanem zabezpieczenia

przeciwpożarowego terenu, obiektów i urządzeń, a w szczególności:

- 1) organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczo-gaśniczej w czasie walki z pożarami, kłóskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami,
- 2) ustalanie podstawowych kierunków i metod profilaktyki przeciwpożarowej i nadzór nad ich realizacją,
- 3) prowadzenie nadzoru i kontroli stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego obiektów i urządzeń, zgodnie z harmonogramem kontroli zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego,
- 4) współdziałanie w zakresie postępu technicznego w zabezpieczeniu przeciwpożarowym obiektów i urządzeń,
- 5) udział w postępowaniach wyjaśniających okoliczności i przyczyny powstania pożarów oraz rozprzestrzeniania się pożarów, a także opracowywanie wniosków zmierzających do poprawy sytuacji pożarowej,
- 6) ustalanie programów i zasad prowadzenia szkoleń przeciwpożarowych i współudział w szkoleniach oraz nadzór nad ich realizacją,
- 7) ustalanie potrzeb i zasad zabezpieczenia obiektów, maszyn i urządzeń w sprzęt i instalacje przeciwpożarowe,
- 8) współdziałanie z terenowymi komendami straży pożarnych w zakresie zabezpieczenia operacyjnego zakładu górniczego,
- 9) opiniowanie programów modernizacyjno-rozwojowych zakładu górniczego w zakresie ich zgodności z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej oraz uczestniczenie w komisjach odbioru nowych lub modernizowanych obiektów i urządzeń,
- 10) opracowywanie analiz stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego zakładu górniczego oraz przedkładanie kierownikowi ruchu zakładu górniczego wniosków w zakresie poprawy stanu bezpieczeństwa przeciwpożarowego.

§ 242. 1. Akcję ratowniczo-gaśniczą na terenie zakładu górniczego organizuje komendant zakładowej straży pożarnej (kierownik innej jednostki ratowniczej) lub osoba przez niego wyznaczona.

2. W zakładowej straży pożarnej (jednostce ratowniczej) w czasie akcji ratowniczej stosuje się regulaminy i zasady obsługi sprzętu obowiązujące w Państwowej Straży Pożarnej.

3. W czasie prowadzenia akcji ratowniczej ze względu na bezpieczeństwo załogi lub mienia zakładu górniczego kierujący działaniem ratowniczym może odstąpić w trakcie tej akcji od zasad działania uznanych powszechnie za bezpieczne.

4. Kierujący działaniem ratowniczym ma prawo:

- 1) wydawać rozkazy i polecenia,
- 2) podzielić teren akcji na odcinki bojowe i wyznaczyć ich dowódców,
- 3) powołać sztab akcji lub zespół doradców składający się ze specjalistów różnych dziedzin,
- 4) żądać pomocy od osób dozoru i załogi zakładu górniczego.

5. Kierowanie akcją ratowniczą może przejąć w uzasadnionych przypadkach przedstawiciel właściwego organu państwowego nadzoru górniczego.

6. Każda osoba, która zauważyła pożar, obowiązana jest natychmiast:

- 1) zaalarmować:
 - a) pracowników zatrudnionych w rejonie pożaru,
 - b) kopalnianą straż pożarną,
 - c) dyspozytora,
- 2) przystąpić do akcji ratowniczej polegającej na:
 - a) ratowaniu życia zagrożonych osób,
 - b) gaszeniu pożaru za pomocą urządzeń i sprzętu gaśniczego,
 - c) wykonywaniu poleceń kierującego akcją ratowniczą.

7. Dyspozytorzy zakładu górniczego obowiązani są do współorganizowania akcji ratowniczej, a mianowicie:

- 1) prowadzenia jednostek straży pożarnych za pomocą radiotelefonu odpowiednią drogą do miejsca pożaru,
- 2) zapewnienia osoby pilotującej w przypadku braku możliwości kontaktowania się z jednostkami straży pożarnych drogą radiową,
- 3) przygotowania odpowiedniego pojazdu do holowania samochodów pożarniczych w przypadku utrudnionego dojazdu.

§ 243. 1. Na maszynach i urządzeniach zakładu górniczego oraz przyległych do nich terenach zabrania się dokonywania wszelkich czynności, które mogą spowodować powstanie lub rozprzestrzenienie się pożaru. Dla każdej maszyny podstawowej należy utrzymywać odpowiednio oznakowaną drogę dojazdową.

2. Na terenie zakładu górniczego powinny być wyznaczone i odpowiednio oznakowane punkty czerpania wody do celów przeciwpożarowych.

§ 244. 1. Wszystkie prace na maszynach i urządzeniach, przy których konieczne jest użycie otwartego ognia, muszą być wykonywane pod nadzorem osób dozoru ruchu zakładu górniczego lub osoby wyznaczonej do nadzoru, a sposób ich wykonywania musi być zgodny z instrukcjami wydanymi przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Przez pojęcie nadzoru rozumie się dokładne obejrzenie miejsca pracy przed rozpoczęciem prac z użyciem otwartego ognia, skontrolowanie, czy istnieją warunki do bezpiecznego prowadzenia tych prac, przygotowanie sprzętu pożarniczego, jednorazową kontrolę w czasie prowadzenia tych prac i trzykrotną kontrolę po zakończeniu pracy.

§ 245. 1. Kontrole i przeglądy stanu technicznego gaśnic i agregatów należy prowadzić zgodnie z zaleceniami producenta, jednak nie rzadziej niż co 6 miesięcy.

2. Daty wykonywanych kontroli należy oznaczać w sposób czytelny na korpusie gaśnic i agregatów lub na przymocowanej do nich kontrolce.

3. Kontrole, o których mowa w ust. 1, wykonuje służba wyznaczona przez kierownika ruchu zakładu.

§ 246. Za całokształt spraw ochrony przeciwpożarowej i przeszkolenie pracowników obsługujących i remontujących maszyny i urządzenia odpowiedzialny jest kierownik ruchu zakładu górniczego.

Rozdział 10

Przepisy higienicznosanitarne

§ 247. Kierownik ruchu zakładu górniczego ustala liczbę i lokalizację punktów opatrunkowych oraz miejsca rozmieszczenia apteczek.

§ 248. Na każdej zmianie roboczej, wśród pracowników oddziału, powinna znajdować się osoba przeszkolona w udzielaniu pierwszej pomocy.

§ 249. W zakładzie górniczym należy organizować przechowywanie, czyszczenie, naprawy oraz dezynfekcję odzieży roboczej i ochronnej oraz sprzętu ochrony osobistej.

Rozdział 11

Zabezpieczenie ruchu zakładu górniczego w okresie zimowym

§ 250. 1. Przygotowanie zakładu górniczego do ruchu w okresie zimowym należy prowadzić na podstawie harmonogramu zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Harmonogram, o którym mowa w ust. 1, powinien być opracowany do 15 października każdego roku.

§ 251. W zakładzie górniczym w okresie zimy należy stosować odpowiednie zabezpieczenia, zapewniające w szczególności:

- 1) ochronę zdrowia pracowników narażonych na działanie niskich temperatur,
- 2) zapobieganie przymarzaniu urobku do ścian zbiorników, wagonów i przesypów na taśmociągach,
- 3) należyte ogrzewanie obiektów, pomieszczeń i urządzeń zakładu górniczego,
- 4) usuwanie nagromadzeń śniegu i lodu oraz nawisów lodowych i śnieżnych na obiektach, urządzeniach i drogach, likwidację gołoledzi na drogach i przejściach, usuwanie z wyrobiska wód pochodzących z topniejącego śniegu lub gwałtownej odwilży,
- 5) dostosowanie maszyn, urządzeń, poziomów eksploatacyjnych i budowli do pracy w warunkach zimowych.

Rozdział 12

Eksploatacja złóż torfów leczniczych

§ 252. Projekt techniczny eksploatacji złoża torfu leczniczego powinien uwzględniać warunki hydrogeologiczne występowania złoża torfu leczniczego, jego parametry oraz sposoby zabezpieczeń higienicznosanitarnych złoża, w szczególności jego oznakowania, ogrodzenia, wyznaczenia pasów ochronnych i ich zagospodarowania.

§ 253. 1. Złoże przeznaczone do eksploatacji należy zabezpieczyć przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z nawożenia gleb i używania środków ochrony roślin.

2. Wyrobisko górnicze należy zabezpieczyć przed zanieczyszczeniem wodami przepływowymi i spływowymi.

§ 254. Podczas transportu torfów należy zapobiegać przesuszeniu oraz fizycznemu i bakteriologicznemu zanieczyszczeniu.

§ 255. Czas składowania i ilość składowanego torfu należy ograniczyć do niezbędnego minimum.

Rozdział 13

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 256. 1. W szczególnych przypadkach uzasadnionych warunkami bezpieczeństwa lub gdy jest to niezbędne do wprowadzenia postępu technicznego, przeprowadzenia prac naukowo-badawczych lub doświadczalnych, Prezes Wyższego Urzędu Górniczego, na wniosek przedsiębiorcy, może udzielić zezwolenia na odstępstwo od wymagań przewidzianych w rozporządzeniu.

2. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, powinno szczegółowo określać zakład górniczy, zakres odstępstwa, warunki jego stosowania oraz okres ważności zezwolenia.

§ 257. Zachowują moc zezwolenia na odstępstwa na czas w nich ustalony, udzielone na podstawie dotychczasowych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa pożarowego w odkrywkowych zakładach górniczych lub na podstawie szczegółowych przepisów prowadzenia ruchu i gospodarki złożem w odkrywkowych zakładach górniczych.

§ 258. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Przemysłu i Handlu: *M. Poł*